

Habitus a typologie rostlin

Ing. Pavel Matiska, Ph.D.

Habitus

- typická vnější podoba druhu
- zařaditelné fenotypové vlastnosti
 - vzrůst (vzpřímený, poléhavý, převislý, vystoupavý)
 - tvar koruny (kulovitá, oválná, pyramidální, sloupovitá)
 - charakter a četnost olistění (postavení listů, velikost listů a jejich tvar, povrch listů)
 - textura a celkový dojem (hrubá, jemná, ...)

Typologie rostlin

- **BYLINY:** habitus velmi proměnný v průběhu roku, zatahující rostliny
 - letničky: vzpřímené, pokryvné (převislé, pnoucí)
 - dvouletky: vzpřímené, pokryvné
 - trvalky: vzpřímené, pokryvné, převislé, pnoucí
- **DŘEVINY:** dřevnatějící rostliny
 - polokeře: přechodná forma mezi bylinami a keři
 - keře: od země větvená dřevina
 - stromy: přímý kmen (převážně 1)

Technologie a pěstební tvary

- celosvětový standard rostlin (názvosloví)
- školkařské normy ČSN 464902–1 (2001)
- základní označení obsahuje:
 - botanický název rostliny (latinsky)
 - velikost rostliny
 - byliny, keře, solitery: udává se výška (20-30 cm)
 - stromy (alejové): obvod kmene ve výšce 1m (12-14), nasazení koruny 200 - 220 cm
 - kořenová soustava
 - PK - prostokořenné - stromy, keře
 - K - kontejnerované (K9, K11 nebo K2,5l) - vše
 - ZB (B) - balové (zemní bal) - stromy, keře
 - rostlinolékařský pas (fytopas) - u některých rostlin (kvůli karanténním chorobám)

Genetické zdroje

- fenotyp - vnější podoba genotypu
- udržitelnost identické genetické výbavy = klonování - snižování variability
- množení semenem - není zachován habitus rostliny, polygenní dědičnost (špatně se ovlivňuje)
- památné stromy - zdroj genetického materiálu - výhodný genotyp (přežil dlouhá léta)
- ideální záležitost: do krajiny sázet jen rostliny z místních populací - někdy těžko dostupné (není materiál)
- dovozy z Evropy: Belgie, Německo, Itálie, Holandsko - problém

Identita stromu

- dlouhověké stromy: *Acer platanoides*, *Acer pseudoplatanus*, *Fagus sylvatica*, *Quercus robur*, *Quercus petraea*, *Tilia cordata*, apod.
- životnost 200 - 500 let (7 - 17 lidských generací)
- nejstarší dřevina v ČR je odhadována na 1500 let (Vilémovický tis)
- vztah stromu k okolí (tvůrci, prostor, uživatelé)
- funkce: kulturní, užitková, estetická, paměť místa, ráz místa, biodiverzita
- výsadba stromů pro budoucí generace

Zachování identity stromu

- kulturní dědictví předchozích generací
- paměť stromu - minulá období (horší a lepší léta)
- krajinářské výsadby se těžko formují v reálném čase
- památné stromy v krajině - Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Doporučená literatura

- Hieke, K. 1994. Lexikon okrasných dřevin. Helma, 730 s.
- Hieke, K. 1978. Praktická dendrologie 1 a 2. SZN, 533+589 s.
- Horáček, P. 2007 Encyklopedie listnatých stromů a keřů. Computer Press, 747 s., ISBN: 80-251-1708-8
- Němec, J. a kol. 2003 Památné stromy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Olympia, Praha.
- Svaz školkařů ČR: <http://www.svaz-skolkaru.cz/>
- Staré stromy ČR: <http://www.pamatnestromy.cz>

Roční proměnné v kompozici

Ing. Pavel Matiska, Ph.D.

CHERRY ROAD

Kompozice

- Kompozice obsahuje
 - statické prvky (stavby, budovy, cesty)
 - nepříliš proměnlivé prvky (jehličnany)
 - proměnlivé prvky (listnaté dřeviny a byliny)

Fenologické fáze růstu

- určují proměnlivost v jednotlivých měsících
- z časového hlediska každoročně jiné
- souběh dřevin a bylin na konkrétním stanovišti
- fenologické fáze (příklad u břízy):
 - rašení
 - začátek olistování
 - plné olistění
 - butonizace
 - kvetení a odkvět
 - tvorba pupenů a dřevnatění výhonů
 - žloutnutí listů
 - opad listů

Proměnlivé prvky kompozice

- stromové patro - kombinace
 - pouze listnaté stromy: pestrá skupina
 - listnaté a jehličnaté stromy: vhodný celoroční efekt
 - pouze jehličnaté stromy: příliš statická a jednotvárná skupina
- keřové patro
 - jehličnaté a stálezelenné dřeviny
 - listnaté dřeviny
- bylinné patro: velice variabilní a rozmanité

Vzájemné ovlivnění rostlin v kompozici

- světelné podmínky (tmavá a světlá místa, jehličnany : listnáče)
- světlý prvek (kvetoucí listnáč) na tmavém pozadí (jehličnan)
- vztah k okolí (ptáci, včely, ...) - dotváření efektu

Typy kompozičních prvků

- solitery (osamocení jedinci)
- plošné výsadby (skupiny)
- liniové prvky (aleje, silnice)

Doporučená literatura

- Burian, S. 1997. Popínavé rostliny, Praha BRIO, ISBN: 80-902209-4-0
- Coufal, L., et. al. Fenologický atlas. Nakladatelství ČHMÚ, Praha, 2004, 263 s. ISBN 80-86690-21-0.
- Šonský, D. 2007. Moderní zahrady, Era Brno, 277 s. ISBN: 978-80-7366-088-8
- Šonský, D. 1999. Živé ploty a tvarované dřeviny v zahradě, Praha Grada, ISBN: 80-7169-823-7